

midden in de maatschappij

jaaroverzicht 2004

rivm

Samen werken
aan de toekomst

In 2004 heeft het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) zich verder ontwikkeld in het maatschappelijk krachtenveld. Het RIVM verricht reeds lange tijd onderzoek in dienst van mens en milieu en de 1585 medewerkers doen hun werk met passie. De publicaties van het RIVM gaan steeds meer gepaard met ruime aandacht in de media. Dat genereert de bijbehorende maatschappelijke discussie die wordt beoogd.

In 2004 publiceerde het RIVM 176 rapporten. Ook op ander vlak constateren we dat het RIVM acteert midden in de maatschappij. In 2004 werden de websites van het RIVM, inclusief de 60 themawebsites, 1,4 miljoen keer bezocht. Dat is een verdubbeling ten opzichte van het jaar ervoor.

In 2004 bestond de directie van het RIVM naast ondergetekende uit Daan Kromhout, directeur Sector Voeding en Consumentenveiligheid, Reinoud Woittiez, directeur sector Milieurisico's en Externe Veiligheid, Klaas van Egmond, directeur Milieu en Natuur Planbureau, André Henken, directeur sector Volksgezondheid, Jan Hagens R.A., directeur Financiën, Chris Maas, Directeur Strategie, Bestuursondersteuning en Communicatie en Ellen Soeters MFM, directeur Facilitair Bedrijf. De benamingen en de verdeling van de sectoren zijn per 1 januari 2005 gewijzigd.

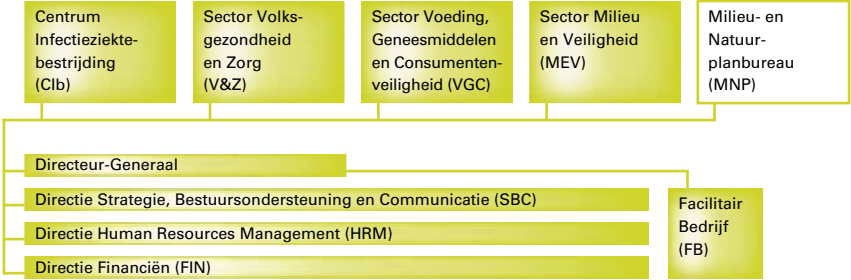
In dit jaaroverzicht geeft het RIVM een beeld van de inspanningen in 2004. Voor het eerst in deze vorm in plaats van een uitgebreid jaarverslag.

Voor uitgebreide informatie over de in het jaaroverzicht genoemde onderwerpen kunt u terecht op onze website: www.rivm.nl/jaaroverzicht2004.

Dr. Marc J.W. Sprenger
Directeur-Generaal RIVM

Actueel organogram

Personeel

Het RIVM had 1585 medewerkers in dienst die samen 1418,8 fte bezetten. Als kennisinstituut hebben we 328 HBO’ers en 537 academisch gevormden in dienst. Daarvan zijn er 340 gepromoveerd. Er zijn 12 (deeltijd) hoogleraren aan het RIVM verbonden. Ongeveer 41% van de RIVM’ers is vrouw (waarvan 66% in deeltijd werkt). Van alle medewerkers werkt 41% in deeltijd.

Financiën

Exploitatierekening 2004 | (bedragen in € 1.000)

Baten		Lasten	
Opbrengst VWS	71.904	Apparaatskosten	161.567
Opbrengst overige departementen (VROM, LNV)	61.991	• personele kosten	84.093
Opbrengst derden	45.957	• materiele kosten	77.474
Buitengewone baten	722	Rentelasten	408
		Afschrijvingskosten	4.543
		• materieel	4.099
		• immaterieel	444
		Dotaties voorzieningen	13.970
		Buitengewone lasten	86
Totaal baten	180.574	Totaal lasten	180.574

Bij deze exploitatierekening is een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven.

Wat doet het RIVM?

Het RIVM is het onderzoeksinstituut van de overheid op het gebied van volksgezondheid en milieu. Het Milieu- en Natuurplanbureau is ook ondergebracht bij het RIVM. Het instituut verricht niet alleen zelf onderzoek, maar verzamelt ook wereldwijd kennis en past die kennis toe. Het RIVM brengt jaarlijks een groot aantal rapporten en adviezen uit. Het RIVM is gevestigd in Bilthoven.

Het RIVM voert met name onderzoek uit voor de ministeries van VWS, VROM en LNV, inspecties en internationale organisaties zoals de Europese Unie en de Verenigde Naties.

RIVM publicaties en rapporten

In 2004 bracht het RIVM 176 rapporten uit. Daarnaast verschenen 609 wetenschappelijke artikelen, hoofdstukken in boeken en proefschriften waaraan RIVM'ers meewerkten.

Op de website van het RIVM (www.rivm.nl/bibliotheek) kunt u de rapporten downloaden. Daar vindt u ook een overzicht van alle wetenschappelijke artikelen, waar mogelijk met een samenvatting.

Onderzoek

Het RIVM onderzoekt veel aspecten op het gebied van volksgezondheid, voeding, milieurisico's, calamiteiten, milieu en natuur.

De resultaten van het onderzoek worden vooral gebruikt door beleidsmakers en toezichthouders. Met de onderzoeksresultaten kunnen zij nieuwe regelgeving maken, bestaande regelgeving aanpassen of de uitvoering van regelgeving controleren.

Onafhankelijk | De opdrachtgevers voor het onderzoek zijn met name de ministeries van VROM, VWS, LNV en een aantal diensten van de ministeries, zoals de inspecties. In de Wet op het RIVM is de onafhankelijkheid van het instituut vastgelegd.

De opdrachtgevers stellen het RIVM gerichte onderzoeksvragen. Zij hebben echter geen invloed op de manier waarop het RIVM het onderzoek inricht. Ook mag het RIVM onafhankelijk van de opdrachtgevers rapporteren over de resultaten van het onderzoek. Op deze manier is de onafhankelijkheid van het RIVM in de praktijk geregeld. Daarnaast is er een wetenschappelijke Commissie van Toezicht. In deze Commissie zitten een aantal gerenommeerde wetenschappers. Zij bewaken de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek van het RIVM.

Op pagina 15 vindt u het jaaroverzicht van de Commissie van Toezicht.

Onze werkwijze helpt
beleidsmakers
beslissingen nemen,
die passen in de
dagelijkse praktijk

Samenwerkingen

Met welke nationale kenniscentra werkt het RIVM samen? Binnen Nederland heeft het RIVM veel samenwerkingspartners. Enkele voorbeelden:

Planbureaus

- Centraal Planbureau (CPB)
- Ruimtelijk Planbureau (RPB)
- Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP)

Onderzoeksinstituten

- Verschillende universiteiten
- Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ)
- Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg (NIVEL)
- RIKILT – Instituut voor Voedselveiligheid
- TNO – diverse onderdelen
- Trimbos-instituut

Overig

- GGD Nederland
- Nederlands instituut voor Brandweer en rampenbestrijding (Nibra)

Met welke internationale kenniscentra werkt het RIVM samen? Het RIVM heeft zeer veel contacten met internationale instellingen en werkt veel met hen samen. Enkele voorbeelden zijn:

De Europese Commissie

Het RIVM is onderdeel van de netwerken die een aantal directoraten-generaal binnen de Europese Commissie ondersteunen, zoals de directoraten-generaal voor:

- Health and Consumer Protection
- Environment

Europese instellingen

- European Food Safety Agency EFSA (Parma, in oprichting)
- European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC, Stockholm, in oprichting)
- European Environment Agency (EEA, Kopenhagen)
- European Medicines Agency (EMA, Londen).

Internationale instellingen

- Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)
- Voedsel en Landbouw organisatie van de Verenigde Naties (FAO)
- Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP)
- Organisatie van de Verenigde Naties voor Industriële Ontwikkeling (NIDO)
- Wereldbank

Belangrijkste gebeurtenissen in 2004

In 2004 waren er vele ontwikkelingen binnen het RIVM. Hieronder vindt u een selectie van de belangrijkste gebeurtenissen. Wilt u meer weten over de onderwerpen? Ga dan naar www.rivm.nl/jaaroverzicht2004

Ons eten gemeten

Ons voedsel is veiliger dan ooit, maar Nederlanders eten te veel en verkeerd. Hierdoor leven we gemiddeld twee jaar korter. Dit zijn de belangrijkste conclusies van het rapport 'Ons eten gemeten'. Dit rapport geeft voor de eerste keer in Nederland een totaaloverzicht van de beschikbare kennis op het gebied van de voedselconsumptie, de voedselveiligheid en de gevolgen voor de gezondheid op lange termijn.

Duurzaamheidsverkenning

Duurzaamheid gaat over de vraag of de huidige ontwikkeling van de wereld kan worden voortgezet. Het antwoord is afhankelijk van maatschappelijke opvattingen over de kwaliteit van leven en de verdeling ervan over de wereld en van wetenschappelijke inzichten in het functioneren van het maatschappelijk en het natuurlijk systeem. Het rapport van het Milieu- en Natuurplanbureau hierover, dat op 20 oktober 2004 werd gepubliceerd, beoogt structuur aan te brengen in het debat over duurzaamheid.

Onderzoekers verwachten in de toekomst nog meer slachtoffers: korter leven door veel en vet eten

Versterking infectieziektebestrijding

In 2004 is hard gewerkt aan de oprichting van het Centrum Infectieziektebestrijding bij het RIVM (per 1 februari 2005 een feit). Dit Centrum heeft een coördinerende taak bij de preventie en bestrijding van infectieziekten.

Op 28 september 2004 is de Directeur-Generaal RIVM benoemd tot voorzitter van de Raad van Bestuur van het Europese Centrum voor Ziektebestrijding en -Preventie (het ECDC te Stockholm). Het ECDC is een Europees agentschap dat als opdracht heeft risico's voor de gezondheid van mensen als gevolg van infectieziekten op te sporen en te beoordelen, in samenwerking met de aangewezen (nationale) autoriteiten.

EU-eisen maken aanvullend Nederlands beleid noodzakelijk

Het Europese milieubeleid van de afgelopen decennia heeft geleid tot investeringen in de economie, waardoor ook de gezondheid van mensen en de natuur verbeterd zijn. Toch blijft het milieu in Europa om aandacht vragen. Dit geldt in het bijzonder voor de klimaatverandering, het verlies aan natuur en de luchtvervuiling in stedelijke gebieden. Dit blijkt uit het rapport 'Outstanding Environmental Issues' van het Milieu- en Natuurplanbureau dat op 20 september 2004 werd gepubliceerd.

Agentschapsvorming

Op 1 januari 2004 is het RIVM een agentschap geworden. Veel overheidsdiensten zijn of worden omgevormd tot agentschap om de doelmatigheid te bevorderen, oftewel meer en beter werk te verrichten voor minder geld. Het RIVM gebruikt hiervoor het resultaatgericht sturingsmodel.

Dit houdt in dat het agentschap vooraf afspraken maakt met de opdrachtgevende ministeries over prestaties, kwaliteit en kosten en hierover achteraf verantwoording aflegt. De doelmatigheid wordt verder bevorderd door gebruik te maken van het baten-lastenstelsel voor de financiële bedrijfsvoering.

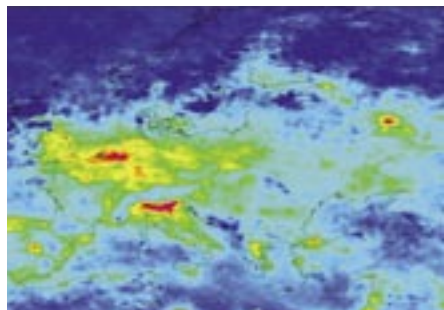
Nieuwe opdrachtgevers en aandachtsgebieden

Op 2 april 2004 heeft de Directeur-Generaal RIVM het convenant Emissieregistratie 2004-2008 ondertekend, waarna de Emissieregistratie is overgedragen van de VROM-inspectie naar het RIVM.

Satellietwaarnemingen bevestigen luchtvervuiling

Binnen Europa is de concentratie stikstofdioxide het hoogst in de Randstad, Vlaanderen en het Ruhr-gebied. In oktober 2004 publiceerde de Universiteit van Heidelberg een figuur van satellietmetingen die veel opschudding veroorzaakte. Met de gegevens van het Landelijk Meetnet Luchtkwaliteit gaf de sector Milieurisico's en Externe Veiligheid van het RIVM de risico's van deze luchtvervuiling voor de gezondheid aan. De Europese gezondheidsnorm wordt nog overschreden in stedelijke gebieden en langs snelwegen.

Milieu in Europa herstellende, maar nog lang niet gezond

Nederlandse Staatscourant, 20 september 2004

Voor meer informatie ga naar www.rivm.nl/jaaroverzicht2004

Versterking internationaal netwerk

Het RIVM is gericht op internationale samenwerking. In 2004 is hard gewerkt aan de mogelijkheid om Twinning-projecten uit te voeren. Twinning-projecten zijn projecten tussen Nederland en een ander (kandidaat)EU-land, met als doel recent toegetreden en kandidaat-lidstaten te helpen bij het implementeren van Europese regelgeving.

Versterking rol calamiteitenorganisatie

Het RIVM heeft heel wat te bieden op het gebied van calamiteitenbestrijding (voorkómen, bestrijding en nazorg). In 2004 is deze kennis en expertise ingezet ten behoeve van terreurbestrijding. Vanzelfsprekend in samenwerking met de ministeries van VWS, VROM en BZK.

Publieksvoorlichting

In 2004 is een nieuwe activiteit voor het RIVM verder uitgebouwd: publieksvoorlichting, in de vorm van diverse thema-websites en portaalsites, zoals www.kiesbeter.nl en de voorlichting rond het Rijksvaccinatieprogramma.

Vliegende dokter spin in het web

*Telegraaf,
21 augustus 2004*

RIVM'er controleert dopinglab op Olympische Spelen

Tijdens de Olympische Spelen in Athene in de zomer van 2004 was het RIVM, in de persoon van prof. dr. Rainer Stephany actief bij de dopingcontroles. De zogeheten independent observers maakten op de Olympische Spelen van Sydney 2000 hun debuut. Bij de afwikkeling van positieve dopingcontroles ontstond bijna traditioneel de nodige onrust en verwarring. Met de komst van de onafhankelijke waarnemers probeert het World Anti Doping Agency (WADA) het wantrouwen weg te nemen. Rainer Stephany was de enige waarnemer in het door het WADA geaccrediteerde dopinglab waar hij permanent gestationeerd was. Zijn taak bestond uit het controleren van de geijkte apparatuur.

Bezoek Chinese premier aan Nederland

De Chinese minister-president Wen Jiabao bracht in december 2004 een bezoek aan Nederland. Op zijn verzoek informeerde het RIVM hem over de unieke positie en werkwijze van het RIVM op het gebied van onderzoek, signalering en bestrijding van infectieziekten.

Het werkbezoek resulteerde in een overeenkomst tussen Nederland en China voor samenwerking gericht op het voorkomen en beheersen van infectieziekten.

Vorbereiding belangrijk om uitbraak vogelgriep te beperken

In oktober 2004 bracht het RIVM een evaluatie uit over de vogelgriepuitbraak van 2003. Een goede voorbereiding met onder andere een adequate gezondheidsbewaking is belangrijk om de omvang van een nieuwe uitbraak te beperken. In 2003 werd een relatief groot aantal mensen besmet door het pluimvee. Er meldden zich 453 personen met gezondheidsklachten, voornamelijk oogvliesontsteking. Ook heeft het virus zich van mens-op-mens verspreid. Bij 59% van de huisgenoten van bestrijders die een infectie met vogelgriepvirus doormaakten werden ook antistoffen aangetroffen.

Dr. Marion P.G. Koopmans
onderzoeker vogelgriep

Milieujaarverslag

Het RIVM deelt het terrein met het Nederlands Vaccin Instituut. Omdat de milieuvergunningen per terrein zijn afgegeven, geeft het milieujaarverslag een weergave van het RIVM en NVI. In het kader van de Wet Milieubeheer zijn er in 2004 vijf nieuwe milieuvergunningen voor het RIVM en NVI bijgekomen. Tevens is in 2004 het milieuzorgsysteem verder uitgewerkt en geïmplementeerd. Interne audits zijn gehouden en er is in hoofdlijnen een certificeerbaar milieuzorgsysteem opgeleverd. De belangrijkste activiteiten en prestaties van het RIVM en het NVI zijn in het navolgende weergegeven.

Water en afvalwater | Het waterverbruik is in vergelijking met 2003 met 3% afgenomen tot 112.916 m³. De hoeveelheid vervuilingseenheden over 2004 in het afvalwater was gemiddeld 608 en is de afgelopen jaren redelijk stabiel.

Afval | De totale hoeveelheid afval is in vergelijking met 2003 met 3% gestegen naar 863 ton in totaal. Met name het bedrijfsafval, oud papier en mest zijn toegenomen.

Milieukosten | In 2004 hebben het RIVM en NVI ca. € 3 miljoen uitgegeven aan milieu-, energie- en waterkosten (o.a. energieverbruik, afval, heffingen afvalwater).

Commissie van Toezicht

Samenstelling

De samenstelling van de commissie van Toezicht per 1 januari 2004:

prof. dr. E.J. Ruitenberg (voorzitter)

prof. dr. G.J. Mulder

prof. dr. ir. N. van Breemen

prof. dr. J. van der Noordaa

prof. dr. J. Cramer

prof. dr. ir. R. Rabbinge

prof. dr. W. Derksen

drs. Th.H. Roes

prof. dr. J.A. Knottnerus

prof. dr. J. van Sinderen

prof. dr. ir. P. Kooiman

Organisatie

In 2004 zijn de voorbereidingen getroffen voor een Centrum Infectieziektebestrijding dat per 1 februari 2005 onder leiding staat van prof. dr. R.A. Coutinho. De Commissie onderstreept het belang hiervan voor het infectieziekte-onderzoek.

De Commissie houdt ook toezicht op het wetenschappelijke niveau van de werkzaamheden in het nieuwe centrum.

Milieu- en Natuurplanbureau

De discussie over de positie van het Milieu- en Natuurplanbureau wordt gevoerd in het kader van het Project Andere Overheid met betrekking tot de inrichting van de kennisinfrastructuur van de rijksoverheid. Nadere besluitvorming volgt in 2005.

Evaluatie

De Commissie stelt vast dat er zich in en om het RIVM grote veranderingen voordoen. Het RIVM dient in de agentschapstructuur aandacht te besteden aan expertise op terreinen waar (tijdelijk) geen opdrachten zijn verleend. De Commissie verklaart dat het RIVM zich voldoende heeft ingespannen om de wetenschappelijke kwaliteit van het onderzoek te waarborgen.

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
Postbus 1, 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl